

גליון תתעא • ערש"ק פרשת צו – שבת הגדול

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

אש תמיד – התלהבות בכל מצב

גדולתו של שבת הגדול

בגדר מנחת חביתי כה"ג

הכוסף לשינוי המצב ברוחניות

קובץ זה יוצא לאור
לעילוי נשמת האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד
זכה לפזר מכספו להדפסת תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע
הרב החסיד ר' מאיר בהר"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
נלב"ע ביום ג' סיון ה'תשפ"א
תנצב"ה

...

ולזכות יבלחטו"א בניו הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב צבי הירש זלמנוב,
הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב,
הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

לקראת שבת

קרעכץ"), כי העשירות שיש לו משכיחתו את דאגתו על מה שחסר לו עוד, והבינוני אף כי אין חסר לו לא מזונות ולא לבוש ולא בית אבל עם זה הנה התבוננותו במה שחסר לו תכווץ את לבבו ועיניו יזלו דמעות, והעני אינו צריך שום התבוננות כלל במצבו אלא תיכף כשנוכר על מצבו הקשה עניו ומרודו שהוא חסר לחם חקו ובגדיו קרועים ובלויים ומתגורר בקרן זווית בהקדש או בדירה סרוחה, הנה מיד ישבר לבו בקרבו ובכה יבכה במר נפשו באופן אשר לא יוכל להשקט כלל.

מפרטי עניני המשל מובן הנמשל, דצדיקים בינונים ועניים בדעת תורה ועבודה, כשנוכרים עד כמה עניים הם בתורה, ואשר במשך שנים ארוכות רתמו את הנשמה בעגלה, כשור לעול וכחמור למשא, לגמרי לא לשם ענינים שלשמם ירדה הנשמה לעולם הזה – נעשה מזה לב נשבר ונדכה ועולים על הדרך הישרה בעבודה בפועל ממש.

המס ימס הקרח הנורא של קליפת עמלק אשר בקרבו

דברי קדש הקדשים הללו הם הוראת דרך איך להזכיר את עצמו לאמר: "מה נעשה עמי?" ("וואָס טוט זיך מיט מיר"), "היכן אני בעולם?" ("וואו בין איך אין דער וועלט"?), הנה אחר ההתבוננות בינו לבין עצמו פעם שתים ושלש בכל מה שעבר עליו, התהו ובהו בתורה ועבודה שלו במשך שנים ואותה טרדת הדעת והריקות שגרמו כל עניני הטרדות בעסקיו, הנה אז יחם לבבו בהתעוררות גדולה על מצבו הפרוע לשמצה והמס ימס הקרח הנורא של קליפת עמלק אשר בקרבו וברשפי אש ישתוקק לשנות ארחות חייו לקבוע עתים לתורה ועבודה שבלב, ושב ורפא לו.

על אהובי ידידיי אנ"ש, ה' עליהם יחיו, לזכור ימי קדם בעמדם בהיכלי אור זיו שכינתו ית' בחדרי קדש הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זי"ע איש איש מידידי אנ"ש כפי שרש נשמתו וכפי גזירת ההשגחה העליונה זכה להסתופף בחצרות קדש לחסות בכנפי קדושת מורו ורבו אשר אליו נשא את נפשו להתברך בכל מכל כל בגשם וברוח ועל כל אחד ואחד מידידי אנ"ש שי' לדעת נאמנה אשר דברי צדיקים וברכותיהם חיים וקיימים לעד.

זכרון אנ"ש שי' את הימים אשר זכו ליהנות משכינת עוזו ית' בעמדם בהיכלי קדש, וזכרון תורתם וברכותיהם הם המוציאים מהאפלה של בתי חומר לאור גדול ומגביהים מביצת טיט היון אל רום זך וטהור, ומעוררים כוסף תשוקה אל הטוב המעולה.

(אגרות קודש ח"ח עמ' קלב ואילך)

פתח דבר

בעזהי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת צו, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס '**לקראת שבת'** (גליין תתעא), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת לַמודעי, שבדרך כַּף לא הובאו הביאורים כאופן אמירתם, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, וּלַפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש לַהיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם עַל אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועַל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכַל לַעמוד בעצמו עַל אמיתת הדברים.

◊ ◊ ◊

ויהי"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שכתא טבא מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקרא אני דודש.....**ב**

ופשט את בנריו: בבגדים שבשל בהם אל ימוזג כוס

יבאר גדר הדין ד'ופשט את בגדיו' דהוא לא רק משום לכלוך הבגדים, דא"כ הי' לו לפשוט את הבגדים גם לצורך הרמת הדשן, אלא הוא מטעם שהוצאת הדשן אינה 'לפני רבו' והיא רק הכשר דהכשר, משא"כ הרמת הדשן היא לפני רבו וגם גמר מלאכת הקרבן

(ע"פ לקיטי שיחת חל"ז עמ' 1 ואילך)

פנינים ⚡ עיונים וביאורים קצרים**ה**.

דין הרלקת המערה כשאין איש במזבח (ע"פ לקיטי שיחת ח"ז עמ' 53 ואילך)

להגיד שבחן שלא הטו, מאי קמ"ל? (ע"פ תורת מנחם חכ"ז עמ' 107 ואילך)

יינה של תודה.....**ו**.

גדולתה של שבת הגדול

ימי השבוע – הנהגת הטבע, ימי החודש – הנהגה נסית / הגם ה"טבעי" דשבת הגדול / השי"ת מחבר ההפכים – שלמעלה מהטבע ישכון בטבע גופא

(ע"פ לקיטי שיחת חכ"ז עמ' 44 ואילך)

פנינים ⚡ דרוש ואגדה**ט**

קיום נצחי לעבודת אדם מוגבל? (ע"פ לקיטי שיחת ח"א עמ' 218 ואילך)

התלהבות בכל מצב (ע"פ לקיטי שיחת ח"א עמ' 217)

חידושי סוגיות**י**.

בגדר מנחת חביתי כה"ג

יבאר עומק הפלוגתא בכה"ג שמת ועדיין לא נתמנה אחר – משל מי מקריבין אותה, ויסיק דתלוי בחקירה בגדר מנחה זו בכלל אם היא בתורת קרבן יחיד או בגדר דומה לקרבן ציבור / עפ"ז יתרץ כו"כ קושיות בעניני מנחה זו

(ע"פ לקיטי שיחת חכ"ב עמ' 21 ואילך)

תורת חיים**יד**.**לימוד בחברותא**

דרכי החסידות.....**טז****הכוסף לשינוי המצב ברוחניות**

מקרא אני הדש

ביאורים בפשוטו של מקרא

המדר מדרש
לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת
רחמה חי' פומא ע"ה
בת יכלחמ"א ר' חוב
ביטריצקין
ולכות משפחתה שחיו

המדר מדרש
לעילוי נשמת
היה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נלב"ק ב"ז תשרי ה'תשפ"א
תנצ"ה

דרכי הוסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

ופשט את בגדיו: בבגדים שבש בהם אל ימזוג כוס

יבאר נדר הדין ד'פשט את בגדיו' שהוא לא רק משום לכוף הבגדים, דא"כ הי' לו לפשוט את הבגדים גם לצורך הרמת הדשן, אלא הוא מטעם שהוצאת הדשן אינה 'לפני רבו' והיא רק הכשר להכשר, משא"כ הרמת הדשן היא לפני רבו וגם נגד מלאכת הקרבן

בתחילת פרשתנו מדובר על תרומת הדשן, שהכהן מרים את הדשן מעל המזבח ושם אותו "אצל המזבח"; ובהמשך לזה מדובר על הוצאת הדשן ע"י הכהן (ו, ד): "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים, והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור". ובפירושו רש"י:

"ופשט את בגדיו - אין זו חובה אלא דרך ארץ. שלא יכלף בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד; בגדים שבישף בהן קדירה לרבו, אל ימזוג בהן כוס לרבו. לכך 'ולבש בגדים אחרים' - פחותין מהן".

והנה, הטעם לזה שרש"י נדרש ליתן טעם (בכלל) להציווי "ופשט את בגדיו" - מובן הוא (וראה כעין זה במשכיל לדוד):

אריכות לשון הכתוב דורשת ביאור, דלכאורה - הי' די לומר "ולבש בגדים אחרים", והי' מובן מאליה שצריך לפשוט את בגדיו שלבש מקודם; ומדוע הוצרך להאריך ולומר במפורש "ופשט את בגדיו (ולבש בגדים אחרים)"?

ומזה מוכח, שטעם לבישת בגדים אחרים הוא כדי שלא ללכלך את הבגדים הקודמים, ולכן עיקר ההדגשה בכתוב היא (לא על לבישת הבגדים האחרים, אלא על) פשיטת הבגדים הקודמים.

אמנם, לפי זה הי' די באם רש"י הי' כותב רק "שלא יכלף בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד" - שבוה מוסברת שפיר ההדגשה "ופשט את בגדיו";

אך מדוע הוצרך רש"י להמשיך ולהוסיף עוד: "בגדים שבישף בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו"? ! וכי מה הי' חסר בהבנת הכתוב לולי הוספה זו?

הכוסף לשינוי המצב ברוחניות

הנה אז לבבו בהתעוררות גדולה על מצבו הפרוע לשמצה והמס ימס הקרח הנורא של קליפת עמלק אשר בקרבו וברשפי אש ישתוקק לשנות ארחות חייו לקבוע עתים לתורה ועבודה שבלב, ושכ ורפא לו

צדיקים בינונים ועניים ברעת תורה ועבודה

...ואוסיף לבקשו לעורר את ידידיו אנ"ש שי' לקבוע שיעור לימוד דא"ח [=דברי אלקים חיים - כינוי לספרי חסידות] בשבת קדש בזמן המתאים לרבים באחד מספרי הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הנדרסים.

ידענו כלנו ידענו כי על כל דבר טוב ומועיל בכלל ועל דבר קביעות לימוד ברבים בנגלה ובדא"ח בפרט ישנם כמה וכמה מניעות ועיכובים שהם שלוחי הנפש הבהמית המתלבשים בלבושי נסיון להמציא כל מיני המצאות לבלבל ולהטריד, והחפץ באמת בטובת נפשו עליו להתאזר בכחות של נפש האלקית לדחות את כל המניעות והעיכובים ולזכות באור כי טוב, ואמרו רז"ל אין טוב אלא תורה, ותורת החסידות היא היא התורה אור היינו האור של הטוב.

הוד כ"ק אאזמו"ר מוה"ר שמואל זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אמר לאחד על יחידות:

הקב"ה הטביע בהאדם להיות תאב למצב יותר נעלה, היינו מכמו שהוא נמצא, וטבע זו ישנה בהאדם בין בענינים הגשמיים ובין בענינים הרוחניים אלא שהכוסף לענינים הגשמיים נרגש יותר מהכוסף לענינים הרוחניים, ולכן הנה גם העשיר הוא מודאג ("פאָרזאָרגט") - כמאמר מי שיש לו מנה רוצה מאתים.

והגם דטבע הדאגה היא בכל אדם מבלי הבדל בין עני בין עשיר ובינוני, בכל זה יש חילוק באופן פעולת הדאגות בין עשיר לבינוני ועני, שהעשיר צריך להתבונן הרבה עד שהוא מוצא מה שחסר לו ופעולת הדאגה אינה אלא אנחה בלבד ("ער איז יוצא מיט א

לימוד בחברותא

עצה לחלישות בלימוד – חברותא

במענה למכתבו . . בו כתב אודות חלישות הלימוד ואשר הזמן מתבזבז.

אחת העצות היא ללמוד בחברותא לכל הפחות עם עוד אחד, שמעבר לכך שתורה נקנית בדבוק חברים, הרי זה עצמו שמתדברים להפגש עם עוד משהו, זה מחייב יותר ובתוספת חזק. ומטעם זה מובן שגם אם לא תמיד מדובר באותו אחד, ועל אחת כמה וכמה לא אותם כמה, אבל גם אם הם מתחלפים על כל פנים, זה עדיף מאשר לבד, ללא זה. ואין לך דבר העומד בפני הרצון...

(תרומם מאגרות קודש חיי ע"כ קים ואילך)

נחוצו לבזבז כחות ובלבד לרכוש חבר

...הנה עד כמה שנחוצו ונכון ללמוד תורת החסידות עם אחד בתור רב, הנה נחוצו ועוד יותר למצוא אחדים ועכ"פ אחד שיוכל להסתדר עמך בלימוד בתור חבר, ועל כל פנים תלמיד חבר, וכדיוק חכמנו ז"ל במשנה, עשה לך רב וקנה לך חבר, היינו שלרכוש חבר צריך להיות על דרך קני' שבא על ידי בזבז ממון, וכן נחוצו לבזבז כחות ובלבד לרכוש חבר.

...נכון במאד מאד שימצא חבר ע"ד הנ"ל, ואז תתרבה ההצלחה בלימודו.

(אגרות קודש חיי ע"כ קים ואילך)

אפילו אחד שיושב ועוסק בתורה עליו נאמר אבוא אליך וברכתך

במענה על מכתבו . . בו כתב שלומד בישיבה ובשיעור מבלי עזרת מורה, ושואל באיזה אופן, דרך ושיטה, יאחז בלימוד תורתנו הק' . . אם ללמוד בחברותא או לעצמו...

...כבר ידוע דבר משנה שמהארבעים ושמונה

דברים שהתורה נקנית בהם הוא דבוק חברים, ולכן נכון לסדר שיהי' לו לימוד בחברותא אף שפשוט שאין להבטל ח"ו מתלמוד תורה, גם אם אין חבר, וכבר אמרו רז"ל שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה עליו נאמר אבוא אליך וברכתך (אבות ג' ו'), ראה ג"כ אגרת הקדש לרבנו הזקן בעל התניא - פוסק בנסתר בתורה - והשולחן ערוך - פוסק בנגלה בתורה, סימן כ"ג.

בברכה לת"ת ביראת שמים ולבשו"ט בכל הנ"ל.

(אגרות קודש חיי ע"כ קים)

איך ירצו אחריו להיות אתך בחברותא

...ובנוגע לפועל, גם במקרה שלך, נוסף לזה שבגילך העיקר אינו החבר אלא ההתמדה והשקידה שלך, ואז לא תצטרך לחפש חבר, אלא החברים ירצו אחריו להיות אתך בחברותא, וגם אם זה צריך לקחת זמן עד שתגיע למצב זה, וזה [אכן] לא נוח וקשה ללמוד ללא חבר, אבל מוכרחים לעשות זאת במרץ ובבטחון שזה לזמן קצר יחסית...

(תרומם מאגרות קודש חיי ע"כ קים)

עצה לחוסר סבלנות

בלימוד – חברותא

כותב אשר רצונו הפנימי להמשיך בלימוד בתורה אבל לעת עתה אין מוצא בעצמו די סבלנות להתמדה למלאות רצונו זה.

והנה העצה היעוצה בזה היא . . להשתדל ככל האפשרי שיהי' הלימוד בצוותא עם עוד מי, כי מלבד שדיבוק חברים היא אחת המעלות בהם התורה נקנית, רואים במוחש שע"ז הקביעות מתקיימת יותר כיון שמתביישים בפני החברים לשיעור וגם אין מקום לאמתלא כל כך...

(אגרות קודש חיי ע"כ קים ואילך)

לקראת שבת

ה

ב. ויש לבאר, שבהוספה זו נתכוון רש"י לתרץ קושיא בפשטי הכתובים:

פסוק זה המדבר על הוצאת הדשן, בא בהמשך לדין תרומת הדשן: "ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו, והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה על המזבח, ושמו אצל המזבח". ומשמע, שעיקר הזהירות בפשיטת הבגדים בשביל הוצאת הדשן הוא בגלל הבגדים ("מדו בד ומכנסי בד") שהי' לבוש בהם בעת הרמת הדשן.

ותמוה: איך אפשר לומר שטעם פשיטת בגדיו לפני הוצאת הדשן הוא כדי שיהיו נקיים בעת שמשמש בהן? ! והרי גם בעת שמשמש בעבודת הרמת הדשן - קיים החשש של לכלוך הבגדים מן הדשן!

[ואף שאינו דומה חשש הלכלוך בהרמת הדשן לכללך הבגדים בהוצאת הדשן - וכמו שכתב רש"י בפירושו על הש"ס (יומא יב, א): "גבי הוצאת הדשן . . הבגדים מתבזים ומתלכלכין בהן אבל תרומת הדשן שאינו אלא מחתה ליום . . אין שם לכלוך בגדים" - מכל מקום מובן שבערך לשאר עבודות המקדש, אין הרמת הדשן מלאכה "נקי" כל כך, ואם כן, למה לא יפשוט את בגדיו (שעושה בהם שאר עבודות) גם בשביל הרמת הדשן? !]

ג. וכדי לתרץ קושיא זו, הוסיף רש"י להביא המשל - "בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו". והיינו:

אכן, מצד תחילת דברי רש"י: "שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד", הי' מקום לומר שגם הרמת הדשן תיעשה באותם הבגדים שבהם מוציא את הדשן. [וכדיוק לשון רש"י שהחשש הוא מפני לכלוך "בגדים שהוא משמש בהן תמיד" - היינו, שכאן אין הדיוק על השימוש שבו מדובר בפרשה זו לפני כן (הרמת הדשן), אלא קאי על שאר עבודות המקדש "שמשמש בהן תמיד"].

והטעם שגם הרמת הדשן נכללת בשאר עבודות המקדש בענין זה, שאינה נעשית בהבגדים שמוציא בהן את הדשן - אלא הכהן נדרש להחליף את בגדיו בין הרמת הדשן להוצאת הדשן, מובן על פי המשל מ"בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו":

אחד ההבדלים בין בישול קדירה ומזיגת כוס הוא, שבישול קדירה אינו בפני רבו אלא במקום אחר, ואילו מזיגת כוס לרבו היא בפניו.

וזהו ההבדל בין הרמת הדשן להוצאת הדשן, שאף שבשניהם נוטלים את הדשן מעל המזבח, הרי בהרמת הדשן נאמר "ושמו אצל המזבח", ואילו הוצאת הדשן היא "אל מחוץ למחנה אל מקום טהור".

ולכן, כיון שהרמת הדשן היא "בפני רבו", צריכה להיות בבגדים חשובים, כמו מזיגת כוס; ואילו הוצאת הדשן אל מחוץ למחנה, אף שהתחלתה היא "בפני רבו", נטילת דשן מעל המזבח, הרי עיקרה הוא כמו בישול קדירה, דבר הנעשה שלא בפני רבו, ולכן נעשית בבגדים פחותים יותר.

ועוד זאת: בישול קדירה הוא הכנה לשימוש רבו, בעוד מזיגת כוס הרי זה גוף השימוש. כלומר: מזיגת כוס אינה רק סיום וגמר השימוש, אלא היא חלק עיקרי מהשימוש עצמו

[וכמובן גם משימוש יעקב ליצחק, ש"ויגש לו ויאכל (ואחר כך) ויבא לו יין וישת" (תולדות כו, כה)], ואילו ביטול קדירה תוכנו רק הכנה להכנה לכללות השימוש.

וזהו ההבדל בין הרמת הדשן להוצאת הדשן:

הרמת הדשן היא מצוה בפני עצמה, סיום וגמר מצות הקרבן, והיינו שבהשימוש דעבודת הקרבן גופא הרי זה הגמר והשלימות שלו; ואילו הוצאת הדשן אינה אלא מכשיר דמכשיר, בשביל שיהי' מקום פנוי למערכה על המזבח.

ולפי זה מובן, שבזה שרש"י מוסיף "בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו" בא להוסיף, שהטעם הוא לא רק בשביל לכלוך בגדי כהונה – שהרי בכמה עבודות, החל משחיטת הקרבן, קבלת הדם, זריקת הדם והקטרה וכו', יש מקום ואפשר שיתלכלכו בגדיו, וכל שכן וקל וחומר בתרומת הדשן – אלא, שבעבודה שהיא לפני רבו ותוכנה הוא גדר השירות לרבו, לא נחשב לכלוך ולא חל על זה שם לכלוך, דאדרבה, זהו תוכן השירות לרבו; מה שאין כן בעבודה שאינה בפני רבו ותוכנה הוא רק הכשר דהכשר, חל על זה שם "לכלוך", ולכן לצורך עבודה זו פושט הכהן את בגדיו הרגילים ולובש "בגדים אחרים פחותים".

ד. ויש להוסיף – בעבודת ה':

לכאורה, מכיון שהוצאת הדשן היא בדוגמת ביטול קדירה, מאי טעמא נעשית היא על ידי אותו הכהן "המוזג כוס לרבו" – שהוא עצמו פושט את הבגדים שלבש קודם ולובש "בגדים אחרים"? הרי על דרך הרגיל ובפשטות נעשות שתי פעולות אלו על ידי שני סוגי עבדים – המבשל קדירה אינו העבד והמשרת המוזג כוס לרבו!

הווי אומר: לא רק שהי' צריך להיות ב"בגדים אחרים", אלא הי' ראוי שיעשה על ידי כהן אחר; ועכ"פ חזינן מהא, דהגם שהן שתי עבודות שונות, מכל מקום ראוי לאותו הכהן לעשות את שתיהן.

ומכאן למדנו הוראה: יכול אדם לעשות "חשבון" שהוא יעסוק רק בהשפעה על יהודי כזה שהוא "במקום רבו", בד' אמות של בית הכנסת ובית המדרש, אבל להשפיע על יהודי הנמצא "מחוץ למחנה" אין זה תפקידו.

על כך למדנו כאן, שאותו העבד המוזג כוס לרבו – הוא עצמו צריך ללכת "חוץ למחנה" ולעשות עבודתו שם.

ואופן עבודתו הוא, שצריך להלביש את עצמו ב"בגדים אחרים" – פחותים מהן, ולא בבגדים שבהם עובד עבודתו בפנים, והיינו שצריך להתלבש בלבושי המתברר ולעסוק ולדבר עמו כפי ערכו ודרגתו (כמובן ופשוט, שכאשר מדברים עם זה שנמצא מ"חוץ למחנה", צריך לדבר עמו ב"שפה אחרת" כדי שיבין וכו').

ואף שזוהי ירידה גדולה ביותר עבורו, שעוסק עם זה שלעת עתה כל מה שיכול לפעול עליו הוא לא בענין של תורה ומצוות בפועל אלא רק הכנה והכשר בלבד (ענין של סור מרע וכיוצא בזה), הרי דוקא מצד זה נקרא בשם "כהן" בשלימות, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", שמשרת את הקב"ה כדבעי.

"יום המשח אותו".

ומעתה יש לחדש דטובא נפקא לן מינה להלכתא. כי לפי הסבר זה נמצא שחביתי כה"ג הקרבים בכל יום הם בגדר מנחת חינוך ד"ביום המשח אותו", וממילא מקום לומר שכשם שאסור לכה"ג לכתחילה לעשות שום עבודה קודם שיביא את מנחת חינוכו (כמבואר בסוגיין), כ"ה גם בכל יום, שאסור לו (עכ"פ לכתחילה) לעשות שום עבודה קודם לכן.

ועפ"ז יש לבאר לכאורה גם סברת הירושלמי שקלים פ"ז ה"ג דהיכא דבו ביום שנתקרב תחילה לעבודה נתמנה גם להיות כה"ג מביא רק שתיים, אחת לחינוכו ואחת לחובת היום, ולא בעי ג' מנחות (אחת מדין חינוך הדיוט ואחת מדין חינוך כהן גדול ואחת מעבודת היום דחביתי כה"ג), ולדברנו יש לומר שהטעם בזה הוא לפי שמנחת חביתין דחובת היום היא גופא עולה לו לחינוך כה"ג. ומעתה יש לומר דהבבלי דפליג וס"ל דבעי ג' מנחות (עיי' מנחות עח ע"א) הוא לפי דאזיל כאידך מ"ד.

לומר שחיוב ההקרבה "תמיד" היינו שבכל יום ויום חל על הכה"ג חיוב חדש (בפני עצמו).

ומעתה יש לתרץ עוד קושיא, דאיתא בתורת כהנים "זה קרבן אהרן ביום המשח אותו גו' מנחה תמיד, מיום שנמשח מביא עשירית האיפה עד עולם, או אינו אומר ביום המשח אותו [אלא] ביום שנמשח מביא עשירית האיפה ומפסיק, תלמוד לומר מנחה תמיד. הא מה אני מקיים ביום המשח אותו ביום המשח מביא עשירית האיפה עד עולם". וקשה מהו שאמר ד"ביום המשח אותו" משמיענו ש"ביום המשח מביא כו' עד עולם", והרי אף אילו נאמר "מנחה תמיד" ותו לא ידעינן כבר שעליו להביא קרבן זה לעולם, מיום שנמשח (עיי' מה שנדחקו בזה מפרשי התו"כ). אמנם ע"פ הנ"ל יש לומר שחידוש עמוק השמיענו התו"כ כאן, והוא שכל יום "עד עולם" נקרא "יום המשח אותו", כלומר, "יום המשח אותו" עצמו נמשך; ויסוד זה מוסיף לנו הסבר בגדר "מנחה תמיד" זו – שתוכן התמידיות הוא שבכל יום חל עליו החיוב להביא קרבן מנחה זה כאילו הי' זה

(ראה רש"י לעיל ו, ה), היינו שיש עוד דין יקידה באש המזבח החיצון, שגם אש המנורה "מעל המזבח החיצון תוקד". ונמצא לפי זה שהוא דין באש המזבח.

להגיד שבחן שלא הטו, מאי קמ"ל?

ועש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' ביד משה להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל (ח, לו. רש"י)

לכאורה אינו מובן: מהו גודל השבח בכך שלא שינו אהרן ובניו מציווי הקב"ה? ויש לומר הביאור הזה:

ענינם של שבעת ימי המילואים, על פי פשוטם של דברים, הוא כדי לחנך ולהרגיל את אהרן ובניו לעבודת הכהונה, שיש בה עבודות קשות וריבוי פרטים, ולכן צריך משך זמן של כמה ימים כדי להתרגל לעשותה כראוי.

ובענין זה מחדש הכתוב ומפליא במעלתם של אהרן ובניו, שכבר מתחילת עבודתם ביום הראשון, עוד לפני שהספיקו להתרגל לעבודת המשכן במשך ימי המילואים, עלה בידם לעשות את העבודה לפרטי פרטי בדיוק, בלא שיטעו וישנו מאומה מציווי ה'.

ומדייק רש"י בלשונו "שלא הטו ימין ושמאל", ולא "שלא שינו" (כלשונו במקום אחר - במדבר ח', ג') ללמדנו שלא זו בלבד שלא שינו שינוי של ממש, הפוסל את העבודה, אלא "שלא הטו" אפילו בהטי' קלה, בענינים שאינם מעכבים את העבודה, אלא עשו כל פרט ממש בדיוק כפי ציווי ה'.

דין הדלקת המנורה כשאין אש במזבח

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה אש שנאמר בה תמיד הוא שמדליקין בה את הנרות, שנאמר בה להעלות נר תמיד, אף היא מעל המזבח החיצון תוקד (ו, ו. רש"י)

שינה כאן רש"י מלשון הגמ', דביומא (מה, ב) איתא: "אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא בראשו של מזבח", ורש"י שינה וכתב "אש שנאמר בה תמיד כו' אף היא מעל מזבח החיצון תוקד".

ויש לומר ששינוי זה תלוי בהא דיש לחקור בגדר חיוב הדלקת המנורה מאש המזבח, דיש לפרשו בשני אופנים: א. חיוב זה הוא דין בהדלקת המנורה, שהדלקת המנורה צריכה להיות מאש המזבח דוקא. ב. חיוב זה הוא דין באש המזבח, שיש חיוב להשתמש בה גם כדי להדליק את המנורה.

ונפק"מ - אם מאיזה טעם אין אש במזבח, אי מעכב הדלקת המנורה: אי נימא שהוא דין בהדלקת המנורה, הרי אם אין אש מזבח אי אפשר להדליקה; אך אי נימא שהוא דין באש המזבח, הרי אם אין אש במזבח בטל חיוב זה, ויש להדליק את המנורה מאש אחרת.

וזהו החילוק בין לשון הגמרא ללשון רש"י:

מלשון הגמרא "אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא בראשו של מזבח", משמע שהוא דין ב"נר תמיד" דהמנורה, שיש להדליקה מ"ראשו של מזבח" דוקא.

אבל מלשון רש"י "אף היא מעל המזבח החיצון תוקד" משמע שדין זה הוא המשך לדיני אש המזבח וה"יקידות" שנאמרו בה

יום יקריבנה" (לשון רבינו גרשום), והסיקו התוס' שם "ור' שמעון לית לי' האי סברא". ויל"ע טובא במאי סברא קא מפלגי אם דבר זה מובן מאליו או דאיצטריך לימוד ע"ז. אמנם לדברינו מתחזור היטב, כי העבודות התמידיות שבמקדש הן של הציבור, וידוע היסוד שהובא לכמה דינים דהצבור הוא מציאות תמידית ונצחית (עיי' שו"ת צפע"ג וורשא ס' קמג ועוד), וכהא דקיי"ל דציבור לא מת (הוריות ו ע"א), ולהכי, לר"ש דהוי ע"ד קרבן ציבור לא בעי לימוד מיוחד שהציווי ד"מנחה תמיד" הוא (גם) לדורות, דהא דמי לקרבן התמיד הקרב בכל יום. ודוקא לר"י דהוי קרבן יחיד, ולא מצינו קרבן יחיד הבא תמיד בכל יום, איצטריך ילפותא מיוחדת שמצות ההקרבה של קרבן יחיד זה שאני ו"חוקה לעולם תהא, שבכל יום יקריבנה".

ובעומק יותר, החילוק ביניהם אינו רק אי איצטריך כאן ללימוד מיוחד או לאו, אלא פליגי באופן וגדר התמידיות דאמר רחמנא בקרבן זה. כי י"ל יסוד דהחיובים התמידיים שעל הציבור אינם באופן שבכל יום חל חיוב אחר (חדש), אלא זהו חיוב אחד תמידי (שהוא נמשך), כשם שהציבור עצמו הוא מציאות אחת (נמשכת ותמידית), כנ"ל. ועד"ז בנוגע לחביתי כהן גדול דלמ"ד דהוא ע"ד קרבן ציבור חיוב הקרבתם "תמיד" הוא חיוב אחד תמידי (להקריב בכל יום ויום), החל על הכה"ג ביום שנמשך ונתחנך לעבודה, ע"ד חיוב קרבן תמיד שעל הציבור. אבל אי הוי קרבן יחיד, הרי מאחר שענין זה של תמידיות לא מצינוהו כלל ביחיד (ודוקא בציבור מצינו גדר ש"לא מת"), צריך

(לא משל היורשים מצד עצמם, בתורת קרבן שלהם, אלא) "עבור כפרתו", דמה שהיורשים מביאים את הקרבן הוא לכפרת המוריש (כי חביתי כהן גדול הם ענין של כפרה עבור הכה"ג בתורת יחיד).

וענין נוסף בזה, דבכך תירץ הרמב"ם קושיא, כי ממה שר' יהודה שינה מלשון הכתוב "מבניו יעשה אותה" ואמר "יורשין", מובן שאין כוונתו דוקא לבנים זכרים, אלא אפילו יורשים נקבות (וכ"כ במנ"ח מצוה קלו). וזה חידוש רבתי, כי בשלמא הזכרים הם עצמם בגדר הבאת מנחת חביתין, לא מיבעי בן הראוי למלא מקומו ויתמנה אח"כ לכהונה גדולה (וה"ה כהן גדול בכח), אלא אפילו בניו סתם בתורת חביתין הם, כי כל כהן מביא מנחת חביתין ביום שנתחנך; אבל צ"ע מנ"ל שאף יורשים נקבות מחוייבין, ובכתוב לא נאמר אלא "בניו". ובמש"כ הרמב"ם "עבור כפרתו" מתורץ הדבר, כי אי"ז בגדר קרבן ש"ב בניו", אלא זהו קרבן של אביהם, והם רק המביאים אותו עבור אביהם מתורת היותם "יורשים", ושוב לא שנא זכרים ולא שנא נקבות ובלבד שיהיו יורשיו.

ועפ"הנ"ל, שמחלוקת ר"י ור"ש היא בכללות גדר מנחת חביתין (גם היכא שהכה"ג עצמו מקריבה) - יתבאר עוד ענין, דלהלן בסוגיין קא פריך הש"ס "ור' יהודה האי חק עולם מאי עביד ליי", ומשני "חוקה לעולם תהא", וביארו התוס' "דהוה אמינא אהרן מקריב חביתין בכל יום ובניו בשעה שנעשו כהנים גדולים אע"פ שכבר נתחנכו בכהונת הדיוט", ולהכי איצטריך קרא ללמדנו "חוקה לעולם תהא שבכל

הסדר מדרג
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אפרים ישעי'
ע"ה נפטר
מבית ב"ר אברהם יצחק
נפטר י"ד ניסן ה'תשס"ג
הנבילה

גדולתה של שבת הגדול

ימי השבוע – הנהגת הטבע, ימי החודש – הנהגה נסית / הנס ה"טבעי" רשבת הגדול / השי"ת מחבר
ההפכים – שלמעלה מהטבע ישבן בטבע נופא

בשבת קודש שקודם חג הפסח, ישנו עניין מיוחד זכר לשבת שקודם יציאת בני ישראל ממצרים. דבאותה שבת שחלה "בעשור לחודש" – ביו"ד בניסן, "לקחו ישראל פסחיהם", ו"נתקבצו בכורי מצרים אצל ישראל ושאלום למה זה הם עושין כך", והשיבום ישראל "זבח פסח הוא לה' שיהרוג בכורי מצרים".

מששמעו בכורי מצרים שעתידים הם למות, הלכו לאבותיהם ולפרעה "לבקש מהם שישלחו את ישראל, ולא רצו, ועשו הבכורות עמהם מלחמה והרגו הרבה מהם", וזהו המכוון בפסוק "למכה מצרים – בבכוריהם" (תהלים קלו, י), שבכורי מצרים הכו והרגו את המצררים עצמם.

וזכר לזה קבעו לדורות שתקרא השבת שלפני חג הפסח בשם "שבת הגדול" – "לפי שנעשה בו נס גדול" (שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סת"ל, א. ומקורו בתוס' שבת פז, ב ד"ה ואותו. ובטור שם הובא נס אחר, והביאור דלקמן הוא ע"פ שיטת התוס' ורבינו הזקן בשולחנו הטהור).

וכבר תמהו בזה תמיהה רבתי, מה נשתנה נס זה שנקבע זכרונו בקביעות ימי השבוע, ולא ככל הנסים שנקבעו לדורות ביום בחודש שהיה בו הנס, והיה לקבעו ביו"ד בניסן ולא בשבת שלפני הפסח, ותירצו בזה תירוצים בדרך הפשט (ראה מג"א ובנו"כ הטושו"ע שם).

ויש לבאר פנימיות ענין ימי השבוע שבהם ברא הקב"ה את עולמו, ולעומתם ימי החודש, ויבואר היטב כיצד הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" שייך דווקא לקביעות ימי השבוע.

ימי השבוע – הנהגת הטבע, ימי החודש – הנהגה נסית

בשבעה ימים ברא השי"ת שמים וארץ וצבאיהם: בששה ימים "עשה ה' את השמים ואת הארץ" (תשא לא, יז), ועדיין "היה העולם חסר מנוחה", וביום השביעי "באת שבת באת

לקראת שבת

יחיד וקרבן צבור כו' דרך כלל ודרך פרט כו'".

וזוהי הפלוגתא בכה"ג שמת ולא מינו אחר תחתיו, כי אי הוי ע"ד קרבן צבור מסתברא מילתא דהיכא דליכא כה"ג צריך להקריבו מהצבור עצמו, מממון הצבור. ובאמת הכי משמע בתוס' ישנים יומא נ ע"א ובריטב"א שם דלדעת ר"ש דמשל ציבור מביאין אכן חביתי כה"ג (גם היכא שמקריבין בעצמו) נק' קרבן ציבור. אבל להסברא שקרבן הכה"ג אינו שייך לצבור והוי בתורת יחיד, מסתברא דכשמת צריך להביאו משל יורשיו. ומעתה יובנו היטב דברי התוס' במנחות בסוגיין, דמקשי "והא דבעי לקמן לר' יהודה האי כליל תקטר מאי עביד לי" [פירוש, דלכאורה אי"מ קושיית הש"ס, שהרי גם ר"י מצי למילף כר"ש בכרייתא התם, "כליל תקטר שתהא כולה בהקטרה" בלי שיריים לאכילה], ומשני בתוס' "כיון דהוא מנחת כהנים פשיטא דכולה כליל ולא איצטריך אלא לר"ש דקסבר משל עולם תהא". והיינו כדברינו דלר"י דוקא הוי בתורת קרבן יחיד.

ועפ"הנ"ל דטעמא דר"י הוא שהקרבן שייך לכה"ג עצמו, יש לתרץ קושיא על הרמב"ם בהביאו את ההלכה הנ"ל, בספ"ג מהל' תמידין ומוספין, וז"ל: "מת כהן גדול בשחרית אחר שהקריב חצי העשרון ולא מינו כהן אחר, מביאים היורשים עשרון שלם עבור כפרתו", ואין מובן מה רצה להדגיש דמביאין "עבור כפרתו", וגם יל"ע הא מנא ל". ולדברינו מבואר היטב, כי י"ל שכוונתו לרמז הטעם, מפני מה הדין הוא שמביאין היורשין ואיזה גדר יש לקרבן כאן, ואשמעינן שהקרבן הוא

יש לחקור אי הוו בגדר קרבן יחיד ממש או שהם כעין קרבן צבור (ויעוי' במל"מ הל' קרבן פסח פ"א ה"ג). עיי' בהקדמת פיהמ"ש להרמב"ם לקדשים גבי ד' סוגי קרבנות, שכ' "והסוג הרביעי קרבן יחיד כעין קרבן ציבור לפי שהוא דוחה את השבת ואת הטומאה כמו קרבן ציבור", והלא קיי"ל דחביתי כה"ג דוחין שבת וטומאה (כמבואר בסוגיא דמנחות שם), וא"כ י"ל דהוי בסוג זה דקרבן יחיד שהוא רק כעין קרבן ציבור, שדומה לו בדיניו (ומה שהרמב"ם עצמו לא מנה שם חביתי כה"ג בסוג זה – אינו ראוי לסתור, דהא מיירי התם רק בנוגע לקרבנות מבע"י חיים ולא במנחות, עיי"ש היטב). אבל בחסדי דוד לתוספתא זבחים פ"ג נקט בפשטות דדינו כקרבן ציבור ממש הקרב בבמה, עיי"ש ראייתו מדברי הרמב"ם הנ"ל.

והנראה בחקירה זו, דתליא בטעמי הך קרבן. דהחינוך מצוה קלו ביאר "לפי שהכה"ג הוא השליח בין ישראל לאביהם שבשמים, כלומר כי הוא הנושא תפלה אליו בעדם וע"י תפלותיו ומעשה קרבנותיו מתכפרים הם, ולכן ראוי לאיש כזה להיות לו קרבן מיוחד תמיד כמו תמידי הציבור . . ולמען זאת יועיל לו ולהם". ונמצא, שמנחה זו היא לכפרת הציבור, ע"ד תמידי הצבור. אולם מטעמים אחרים שנאמרו על מנחה זו נראה דהוא בתורת יחיד (ובלא"כ כן משמע מלשונות הרבה מפרשים), עיי' באברבנאל פרשתנו שהביא כו"כ טעמים, ומהם "כדי להכניס לפני השם בעונה ובסימני דלות כעני ואביון הנצב לפני אדון כל הארץ", וכן "שרצה השם שבכל יום יהיו קרבים לפניו קרבן

המדרג
לעילוי נשמת
הרב שמעון ב"ר מנחם
שמואל דוד הלוי ז"ל
רייזשיק
נפטר כ' כסלו ה'תשס"ב

בגדר מנחת חביתי כה"ג

יבאר עומק הפלוגתא בכה"ג שמת ועדיין לא נתמנה אחר – משל מי מקריבין אותה, וסיק דתלוי בחקירה בגדר מנחה זו בכלל אם היא בתורת קרבן יחיד או בגדר דומה לקרבן ציבור / עפ"י יתרון כו"ב קישויות בעניני מנחה זו

בדין חביתי כהן גדול המבואר
בפרשתנו, שחייב כה"ג להביא מביתו ומממונו מנחה בכל יום (עיי' מנחות נ:), "מחציתה בבוקר ומחציתה בערב", איפליגו תנאי במנחות נא: היכא דמת כה"ג: "לא מינו כהן אחר תחתיו משל מי היתה קריבה, ר"ש אומר משל ציבור, ר' יהודה אומר משל יורשין ושלימה היתה קריבה". ולהלן בסוגיין מיייתי ברייתא בביאור הפלוגתא: ת"ר כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו מנין שתהא מנחתו קריבה משל יורשין ת"ל והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה.. דברי ר' יהודה, ר"ש אומר חק עולם, משל עולם.. היינו, דקרא דר' יהודה "הכי משמע, הכהן המשיח כשמת, תחתיו אחד מבניו יעשה אותה" (רשב"א שם), וקרא דר' שמעון משמעו "משל עולם, משל ציבור מתרומת הלשכה" (רש"י).

ונראה לחדש בעומק, דאין כאן רק פלוגתא צדדית לענין דין זה המסוים בכה"ג שמת, אלא מחלוקת גדולה נשנתה כאן בכללות גדר הך מנחה. ובהקדים דמלשון המשנה "משל מי היתה קריבה", ועד"ז מלשון כ"א מהתנאים, משמע, שחייב ההקרבה שחייבה התורה (כדלהלן בסוגיין שהוא מה"ת) כשלא מינו אחר תחתיו אינו חייב בפני עצמו, נפרד מהחייב הכללי דהקרבת החביתין ע"י כה"ג עצמו (היינו שהתורה חידשה חייב הקרבה נוסף היכא שמת כהן גדול), אלא זהו המשך וסניף מחייב ההקרבה של הכה"ג עצמו, באותו סוג חייב. ומעתה י"ל דהפלוגתא בדרשת הכתובים כאן תלוי' במחלוקת כללית יותר בתוכנו ומהותו של קרבן חביתי כה"ג בכללו, גם היכא שהכה"ג עצמו מקריבו.

דהנה אף שחביתי כה"ג באים מממונו ונקראין קרבן שלו, "חביתי כה"ג", עדיין

לקראת שבת

מנוחה" (רש"י לבראשית ב, ב) ובא העולם על שלמותו. ו"משבחר הקב"ה בעולמו", הוסיף ו"קבע בו ראשי חדשים" (שמו"ר פט"ו, יא).

ופירוש הדבר: העולם מצד עצמו יכול להתנהל על פי ימי השבוע בלבד, וכאשר "בחר הקב"ה בעולמו" – שנוסף עליו בעולם מכפי שהיה בבריאתו, אזי בא גם החשבון של ימי החדש.

ואם כן, ימי השבוע מורים על סדר הנהגת העולם מצד עצמו, וימי החדש מורים על תוספת קדושה והארת השי"ת, יתר על הנהגת העולם הרגילה.

והפרש זה בין ימי השבוע והחדש מתבטא גם בכך שימי השבוע קשורים למהלך השמש – זריחתה ושקיעתה שבע פעמים, ואילו ימי החדש שייכים למהלך ומחזור הלבנה:

השמש מאירה תדיר בלא שינויים – "לא ישבותו", וכמו כן הנהגת העולם הקשורה לימי השבוע – היא הנהגה קבועה כפי סדרי הטבע בלא שינויים והוספות.

ולעומת זאת הירח, הרי הוא מתחדש בכל חודש מחדש, ומעין זה ימי החדש קשורים עם התגלות מיוחדת ומחודשת של הקב"ה בעולמו, שמוסיף חידוש וקדושה בעולם, והנהגה מיוחדת זו מתבטאת בעניין הנסים – שלפעמים משדד הקב"ה את מערכות הטבע, ומאיר בעולם התגלות מחודשת, המשנה סדרי בראשית.

וזהו הטעם הפנימי לכך שכל המועדים נקבעו על ימי החדש, לפי שעניינו של מועד יום טוב הוא התגלות מיוחדת ותוספת הארה בעולם ממדרגת הקדושה שלמעלה מהטבע, ומכיוון שעניינם של החגים הוא תוספת קדושה – נקבעו על ימי החדש שהם הוספה על עיקר הנהגת הטבע של העולם.

הנס ה"טבעי" רשבת הגדול

ומכל המועדים נשתנה נס גדול זה ד"למכה מצרים בבכוריהם", שהוא שיין לימי השבוע, ולהנהגת הטבע דווקא:

דהנה, אם מתבוננים בפרטי המאורע שקרה בזמן ההוא, רואים שכל פרטי המעשה מובנים בשכל האנושי והם מהלכים טבעיים לכאורה.

דמה שהאמינו הבכורות לדברי בני ישראל שיהרוג אותם השי"ת, אין זה דבר פלא כלל, דהלא הוכו בתשע מכות מקודם לזה, ונתקיימה פעם אחר פעם התראת משה בפרעה, ואדרבה, ענין הנס הוא אצל פרעה דווקא שלא הקשיב לדברי משה, אף שראה בהתגשמות תשע מכות, והיה זה רק משום שהקשה השי"ת את לבבו לבלתי שלח את ישראל.

וכאשר לא אבו פרעה ואבותיהם לשלח את ישראל, הנה כתוצאה מבעיית "עשו הבכורות עמהם מלחמה והרגו הרבה מהם", היות וידעו שחיייהם בסכנה אם לא ישלחו את ישראל.

אך מאידך, אף שמלחמת הבכורות במצרים הייתה טבעית ומובנת, בוודאי נס גדול יש

כאן, דהלא טבע המצריים היה לנגד לענייני קדושה וליציאת ישראל ממצרים, ויתר על כן: "בכורי מצרים" מורה על התקיפות והחזוק של מצרים, וממילא על ההתנגדות הגדולה ביותר לבני ישראל, ומכל מקום בשבת הגדול עמדו הם עצמם ונלחמו עם אבותיהם שישלחו את ישראל!

ונמצא, שיש כאן סוג מיוחד של נס, שהוא מה ששינה הקב"ה את הטבע עצמו, דאף שלא השתנה דבר ממנהגו של עולם, מכל מקום על פי דרכי הטבע רצו תקיפי וגיבורי מצרים לשחרר את בני ישראל ולהוציאם לחירות.

ובזה יתורץ היטב מה שקבעו נס זה בקביעות ימי השבוע, לפי שהנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" היה בתוך הטבע גופא, וקשור להנהגת העולם הרגילה, והנהגה זו שייכת לימי השבוע.

השי"ת מחבר ההפכים – שלמעלה מהטבע ישכון בטבע נופא

והנה, הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" נקרא בשם נס "גדול", ואף יום זכרון הנס נקרא על שם גדלות הנס – "שבת הגדול", כי באמת נס זה המלוכש בטבע, הרי הוא "גדול" ונשגב יותר משאר ניסים המשדדים מערכות הטבע:

נס רגיל, עניינו גילוי אלוקי ממדריגה כזו שהיא למעלה מהטבע, ומכיוון שאינו מוגבל במגבלות הטבעיות, הרי כשמתגלה גילוי נעלה זה, נופלים גדרי הטבע ורואים נס מוחשי שלא כדרך בריאתו של עולם.

אבל באופן זה של נס אינה ניכרת כל כך גדולתו של הקב"ה, כי הבורא ית"ש אינו זקוק לשדד מערכות הטבע בכדי לפעול עניינים בעולם, וביכולתו להנהיג את הטבע גופא כרצונו – שלא יזווג גדרי הטבע ממקומם, ומכל מקום יחול הנס באופן שנכנס ומתלבש בחוקי הטבע עצמם, ונמצא שנס רגיל המשדד מערכות הטבע אינו מבטא כל כך גדולתו ית'.

ולכן הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" נקרא בשם "נס גדול", כי דווקא נס כזה מעלתו גדולה עד למאוד, כי בזה שאינו שובר ודוחה הטבע בשביל הנס, כי אם פועל אשר הטבע עצמו בגדריו הרגילים לא שינוי כלל ישתנה ויפעל כרצונו של הקב"ה, הרי זה ממחישי יותר את גדולתו של השי"ת, שלא זו בלבד שאינו מוגבל בגדרי הטבע ויכול לשדד מערכות הטבע, אלא שמחבר את ההפכים, ומתלבש בתוך הטבע מבלי שיוזוג גדרי הטבע ממקומם.

ועל כן נקרא בשם "נס גדול", ו"שבת הגדול", להיותו נס מיוחד המראה על "גדולתו" של הקב"ה שאינו מוגדר בשום גדר ומחבר ההפכים שישכנו יחדיו – למעלה מהטבע, בתוך הטבע עצמו.

פנינים

זרדוש ואגדה

התלהבות בכל מצב

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה
תמיד – אפילו בשבת. תמיד – אפילו בטומאה
(ו, ו. ירושלמי יומא פ"ד ה"ו)

יש לפרש לימוד זה בעבודת האדם לקונו:

"אש תמיד" היא התלהבות הלב, המתלהט ברגשי קודש להקב"ה. ועל האדם ליזהר שאש זה תוקד ותבעיר את לבו בכל עת, ולא תכבה ח"ו.

ועל זה נאמר "תמיד – אפילו בשבת, תמיד – אפילו בטומאה":

על השבת נאמר "וקראת לשבת עונג" (ישעי' נח, ג), היינו שבשבת מתענג האדם על השגת גדלות הקב"ה. עלול האדם לחשוב שמכיון שהוא עוסק בהשגת גדלות ה', הרי הוא בדרגה נעלית יותר מהתרגשות הלב, ואין הוא זקוק ל"אש" ההתלהבות לה'. וזהו "תמיד – אפי' בשבת", שגם במצב זה יש לעורר את רגשי התשוקה להקב"ה.

ולאידך, גם הרחוק ח"ו מעבודת הבורא, ו"טמא" הוא – אין לו לחשוב שאין לו שייכות כלל לעבודת ה', וא"א לו להתקרב אל הבורא, אלא "תמיד – אפי' בטומאה", דגם על הטמא לעורר עצמו ולעשות את כל התלוי בו שה"אש תמיד" שבו "לא תכבה" ח"ו, אלא תמשיך לבעור ולהלהיב לבו לעבודת הבורא.

קיום נצחי לעבודת אדם מוגבל?

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה
אע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט
(ו, ו. יומא כא, ב)

יש לבאר ענין זה בעבודת האדם לקונו:

כל יצור נברא הרי הוא מוגבל, וגם מעשיו ופעולותיו הם מוגבלים ואינם נצחיים; רק הקב"ה לבדו בכחו לפעול פעולה נצחית. ואם כן, הרי ככל שיעבוד האדם עבודתו בכל כחו – עדיין לא יהי' לה קיום נצחי, וכדי שפעולת עבודתו תהא קיימת לעד – זקוק הוא להמשכה והארה מאת הבורא שיעניק להם קיום נצחי.

אמנם, אף שהנצחיות תלוי' בהקב"ה לבד, מ"מ חפץ השי"ת שנצחיות זו תהי' תלוי' בעבודת האדם, שרק כאשר יגיע האדם לתכלית עבודתו ככל שביכולתו להגיע בכח עצמו, רק אז ימשיך הבורא בחסדו ויפעל שעבודת ה' של האדם ופעולותי' יהיו נצחיות בקיום תמידי.

וזהו פירוש מאמר חז"ל "אע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט": אף שה"אש" שלמעלה היא המשכה מאת הבורא אשר ממנו בלבד הנצחיות, ואין באפשרות האדם להגיע לזה – מכל מקום, ירידת האש מלמעלה תלוי' היא בזה שישלים האדם הבערת האש שלו, ורק אז תבוא האש מן השמים.

ועפ"ז יש לבאר לשון הכתוב "אש תמיד תוקד גו' לא תכבה", שכשעובד האדם את עבודתו בכחו המוגבל, ומבעיר בעצמו את "אש" האהבה לה', ועובד ומתייגע ש"לא תכבה" – הרי ממשיך לו הקב"ה אש מלמעלה ומכניס את הנצחיות לעבודתו, ואזי נעשית ה"אש" שבו – "אש תמיד".